

En adelsfortælling om Erik af Pommern og bønderne

Bidrag til Skram-slægtens historie

Af Jens E. Olesen

Et uensartet håndskrift fra 1600-tallet gengiver hovedsagelig Anne Krabbes (1552-1618) nu tabte slægtsbog. Det indeholder en adelsfortælling om Erik af Pommern, hvori det bl.a. påstås, at han havde indgået en aftale med rigets bønder om, at disse skulle ihjelslå herremændene, hvorpå Erik ville vende tilbage fra Gotland. Cand.mag. Jens E. Olesen påviser, at fortællingen alene underbygger adelens stemninger og holdninger til kong Erik ved slutningen af 1500- og begyndelsen af 1600-tallet, endvidere at den skulle tjene til at fremhæve Peder Skram (den gamle) for slægtens skyld og for at kaste glans over admiral Peder Skram. Der er således ikke tale om en kilde, der kan bruges til forskningen omkring Erik af Pommern.

Frygten for oprørske bondeskarer var stor blandt adelen i ældre tider, og i senmiddelalderen kunne efterretninger og rygter om flere voldsomme rejsninger, Hussiter-krigene og de demokratiske bevægelser i Hansestæderne kun fastholde denne frygt. I forbindelse med adelens syn på bønderne skal her omtales en fortælling, som beskæftiger sig med Erik af Pommerns forhold til adelen og til de danske bønder:

Der nu samme Kong Erik var kommen til gullant, som føre er / Rørt, da hafde hand dog saa bestellet det, før hand hen kom / at alle Bønder i alle Sognene skulle paa en Høytidsdag ihjelslaa / huer Herre-Mand j sin Sogne Kirke og naar dij dette ynkelige / Mord saa giort hafde, da skulle di gifue hannem Budt saa vilde / hand komme hiem til Landene igien.

Af det vnde opsat wiste Danmarks Raad og Adel intet, at hand / saa forradelige vilde Omkomme dennem, Men di hafde vdssent/ fire aff Raadet, og af Adelen til gullandt til hannem og skrefued/ hannem til med dennem, at vilde hand komme i Landet til/ dennem igien, da vilde de stelle deres Sags, mod huis hand kunde dennem/ skyldte ind for Keysser og Konger og gierne lide vnder deres Ret/ om deres skyld fandtes imod hannem.

Disse samme goede Mend Adelen, di danske hafde send til samme/ deres vnde Konge, holte hand op Dag fra Dag, og Miente alt/ at fange di Bud at adelen var alle omkommen, vnder en Christ/ Messe huer i sin sogen kierke, som føre ere Rørt, da hafde gud,/ meddtaget got Menniske g[] dennem advarssel at di alle/ blefue fra Kierken den So[gne]dag, og det anslag blef spilt/ som nu disse gesanter til hannem var send en Dag gik til stran=/ den og ville bestelle at de kunde komme til Danmark igien,/ Mend de ingen afskeed kunde bekomme, som

de saa stande saa de/ danske Seyel komme, dennem ville de fortøfue, og der di nu/ komme til Landet da var der Nogen Siellandske Bønder paa,/ med Brefue til Kongen Erik Disse goede Mend adspurde Bnns/ [=bønderne] huess Tidende De hafde, di sagde vnde tiender for oss, thi den/ danske Adel hafue anfanget det at vide, mod oss, Kongen vilde/ [v]j skulle saa omkomme dennem, Nu lader de stride og truge/ af oss disse goede Mend toge saa brefuene fra dennem, og bad/ dem blifue i byen til andendagen, saa vilde de sige bønderne/ sielft i talle med kongen.

Andendagen er forne goede Mend gangen til Kongen, og begæret/ paa ny igien Suar paa den danske Adels vegne og derhoss sagde/ det kand vel see, at naar vj kommer hiem, sagde di ere vore børn,/ slegt og venner ihieslagen, da suared kongen dennem igien,/ huor skulle det gaa till, di sagde som deress Naade sielf hafuer/ bestyret, at bønderne skulle ihieslaa Adelen, Iulle Nat,/ vnder Christi Messe huer i sin Sogen, da sagde kongen til den=/nem, det er icke den første løyen i hafue bøyet mig paa,/ straxt hafuer samme goede Mend vdtaget samme brefue, og frem/kaldet samme bønder, og beviste det med hanss egen brefue/ saa at vere og di og strax sagde, envisaa turanskelige vilde hand med vore Slegt og venner, da befaller vj satan [!] paa Danmarks/ Adels vegne, at verre [=enhver] deres vnderdan:g suore den dag op,/ strax opsagde hannem huldskab og Mandskab, strax løbe/ de hiem til Danmark igien, og gammel her Peder Skram af Volbjerg, huilken der kiøbte A=viix hand var en af disse Sendebud/ till Gudland var sent, til kong Erik som føre er Rørt./ Der effter blefue Siellandske bønder, saa haard en løn fremset,/ for di var vellige til at fordrifue deres egne Adel og Huusbonder, de med Ret burde at tienne med troe.

Fortællingen om Erik af Pommern findes i et skrøbeligt og uensartet håndskrift fra 1600-tallet i Det Kongelige Bibliotek (Ny kgl. Saml. 785, fol.), som indeholder forskellige familieoptegnelser. Håndskriftet, som er gået gennem samleren Jens Rosenkrantz' († 1695) hænder og flere steder er forsynet med hans egenhændige bemærkninger, er for størstedelen nedskrevet efter et ældre forlæg. Enkelte historikere har da også påpeget, at håndskriftet hovedsagelig gengiver en nu tabt slægtsbog af den lærde adelsdame Anne Krabbe (1552-1618) til Stenalt (Rougsø H, Randers A).¹ Nærværende adelshistorie begynder på blad 71 recto og afsluttes øverst på blad 72 recto, men indledningen mangler. Det bevarede stykke før fortællingen drejer sig om dronning Philipppas og hendes hofjomfruers bønner i Vor Frue Kirke i København imod rigets fjender.

1. H. F. Rørdam i *Monumenta Historiæ Danicæ* II (cit. MHD II) s. 4-5. R. H. Knudsen: Anne Krabbe. Den lærde Adelsdame paa Stenalt o. 1600 (Fra Randers Amt XX (1926)) s. 16 note 1, 32 ff. W. Christensen: Anne Krabbes Slægtbøger og Våbenbøger (Dansk Personalhistorisk Tidsskr. 9:2) s. 26 ff og: Nogle Bemærkninger om den hist. Interesse hos den gl. danske Adel (Festskr. til Kr. Erslev 28-12-1927) s. 337. – Indholdet i håndskriftet anføres i *Lexicon over Adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmene* I (1787) s. XXXII-III.

Efter fortællingen følger straks en skildring af Anne Krabbes bedsteforældre, rigsmarsken Tyge Krabbe og Anne Rosenkrantz og deres børn.

Der kan ikke være større tvivl om, at historien om Erik af Pommern går tilbage til Anne Krabbe, sandsynligvis endog til hendes tabte originale slægtsbog, og andre fortællinger af adelshistorisk karakter og gudsfrøgtige udsagn i håndskriftet underbygger dette.² Også andetsteds spores sandsynligvis en forbindelse til Anne Krabbe: i Resens våbenbog, som har haft Anne Krabbe som kilde, berettes om slægten Flemming (»De fleminger havde længe været udi Danmark før kong Erik af Pommern for ind i riget«), hvor den gamle Jon Flemming i Erik af Danmarks (senere rettet til Beiren) ærinde skal have bragt dronning Philippa, den engelske kong Edwards datter til riget, hvorfor Edvard sendte Jon Flemming en stor gave af guld.³ Større tiltro indgyder historien dog ikke, og kong Edvard er fejl for Henrik den Fjerde. Hvad angår fortællingen om Erik af Pommern og bønderne, må det stå klart, at denne heller ikke kan stå til troende, og at omtalen af gamle Peder Skram må vække mistænksomhed og indbyde til nøjere undersøgelse. Indledningsvis skal undersøges tilstandene i 1438-39, hvor Erik af Pommern omtrent ved midsommertid 1438 sejlede til Gotland for aldrig at vende tilbage.

Kendskab til hændelserne i 1438 stammer fra det danske rigsråds oplysninger til hertug Kristoffer af Bayern den 27. oktober 1438 og til Erik af Pommern 23. juni og 6. juli 1439 foruden sidstnævntes svar på rådets klager ved skrivelser af 25. juli 1439.⁴ Oplysningerne er både hos rådet og kongen tendentiøse, hvorimod rigtigheden af bondeoprør ikke kan drages i tvivl, da begge parter omtaler dette forhold. Urolighedernes omfang kan derimod ikke bedømmes. Rigsrådets meddelelser til hertug Kristoffer om, at almuen straks efter at Erik af Pommern var sejlet bort, »tha rees almuen her først op i Sieland och sidhen alle Danmarck ouer omodh alt klerckeriet och ridderscapit swaa at wii daghligen leue wort liiffs fare met them oc kunne engen rættighet aff them fonge« kan ikke uden videre godtages. Det er sandsynligvis rigtigt, at oprøret først brød ud på Sjælland og snart bredte sig til andre dele af riget, men der savnes underret-

2. Knudsen anf. værk s. 33-4.

3. Kgl. Bibliotek: Gen. Her. Saml. gen. 74 Bl. 54a ff. – Om sendefærden til Engl. 1406 bestående af 2 nu ukendte danske adelsmænd, se L. Daae: Erik af Pommerns Giftermaal med Philippa af Engl. (No. Hist. Tidsskr. 2:2 (1880)) s. 361-2, og W. Møllerup: Billeættens 1 (1893) s. 62-3.

4. A. Hude: Aktstykker vedr. Erik af Pommerns Afsættelse som Konge af Danmark (optr. 1971) s. 3 ff. Cit. Hude: Aktstk.

ninger om større omfattende rejsninger. Vanskeligheder er tillige forbundet med rigsrådets udsagn, at Erik af Pommern skal have kaldt almuen på Sjælland til sig og afkrævet dem et løfte om at være hertug Bugislav og hans embedsmænd hørige og lydige mod til gengæld at tilstå dem nogle friheder; »och gaff them ther met all then friihet, som the aff honum bedhis; hwad han them ydermere befoell at gøre, thet fand sikh well ther effter.«⁵

Flere historikere har godtaget udsagnene om Erik af Pommerns løfte til bønderne; en enkelt har endog formodet, at kongen stadfæstede forhold som landgildens uforanderlighed og fæstets uopsigelighed.⁶ Om det sidste vides intet. Kildematerialet er så sparsomt og tendentiøst, at udsagnet ikke kan tillægges vægt. Det kan ikke ganske afvises, at Erik af Pommern har søgt at tilvejebringe landstingsvidner til fordel for hertug Bugislavs kandidatur som hans retmæssige efterfølger i betragtning af kongens bestræbelser i 1439 på at genoplive folkeelementets indflydelse ved nedsættelsen af en domstol i striden med rigsrådet, men herom vides intet.⁷

Må rigsrådets udsagn om Erik af Pommerns forbindelse til Sjællands bønder end vække mistænksomhed, kan det ikke afvises, at udtalelserne er lagt til grund for adelsfortællingen i yderligere forlængelse af rigsrådets opsigelsesbrev og klagebrev over, at bønderne rejste sig mod »alle righens mæn oc sønnerlighen umot theris eghne herrer oc hosbonder umot ære oc rette, thøm oc oss alle til forderueligh skadhe, oc sie the openbarlighen, at the hauet aff ethers oc aff hertugh Buggislauffs tilskyndelse.« At bønderne (de gemenen bur), som det videre fremgår af klagebrevet, på landstingene og andre steder skal have udtalt, at de gjorde oprør på kongens tilskyndelse beviser intet, men må tilskrives bestræbelser på at frigøre sig fra ansvaret. Selv anvendte rigsrådet oprørerne politisk imod Erik af Pommern for desto stærkere at underbygge påstanden om kongens slette og mangelfulde regeringsstyrelse.⁸

Den gamle konge forsvarede sig hårdnakket mod, at han skulle stå bag, at biskopper, riddere og knægte eller menigheden skulle udsættes for skader og strid. Skylden for oprørerne lå ikke hos ham, som ikke var

5. Hude: Aktstk. s. 5-6.

6. A. Petersen: Vallø og Omegn. En historisk Skildring (1877) s. 28. G. Carlsson: Erik af Pommern (Sv. Biogr. Leks. 14) s. 278. C. P. O. Christiansen i Schultz' Danmarks Historie II (1941) s. 353 (»...dette er sikkert rigtigt.«) N. Krarup: Efter da stode de vendelbo'r (Fortids Veje 3 (1944)) s. 94.

7. Hude: Aktstk. s. 39 ff.

8. Hude: Aktstk. s. 10, 17.

til stede i landet. Årsagen til bøndernes rejsninger, tabet af Sønderjylland og unionens adskillelse måtte ifølge kongens egne farvede udsagn søges hos råderne selv:

»... det skyldes Eders store overvælde og uredelighed, at I ingen steder (d.v.s. yder) hverken redelighed eller ret, og det skyldes Eders utroskab, overdådighed og umilde gerrighed, så at I for gods og penges skyld sparer hverken Gud eller den hellige kirke, hverken Eders rette herre eller kronen, hverken riddere eller svende, fruer eller jomfruer, borgere, bønder eller indbyggere, men at I det gerrigt optager uden al barmhjertighed, så at alle dem, I råder over, bliver fordærvet for Eders uredelige regimentes skyld, og de også derfor gerne var skilt fra Eder, og derfor er Eders egen menighed og bønder oprejst mod Eder ...«

Erik af Pommern gav endvidere meddelelse om, at bønderne havde klaget over råderne, hvilke klager han i afskrift havde videresendt til rigsrådet.⁹ Oplysningerne kan ikke kontrolleres. Derimod ses kongen at have skrevet til bønderne, at det er muligt, at det er dette træk, som er lagt til grund for adelsfortællingen. Den kongetro norske Viborgbisp, Thorleif Olafsson, som i efteråret 1438 fungerede som sendebud for Erik af Pommern (»ethert eghit myndelige sendebud«), vendte i foråret 1439 tilbage til Jylland, ifølge rådets udtalelser forsynet med brev og bud til bønderne for at »radhe thøm oc styre thøm til gothe,« men i stedet hyldede en del af bønderne hertug Adolf af Slesvig, rigets mangeårige modstander.¹⁰

Kongens tidligere iver efter at bekæmpe holstenerne gør det klart, at han ikke kan have ønsket bøndernes overgang til den gamle fjende. Erik af Pommerns udtalelse, at han skrev til bønderne, for at de skulle medvirke til at forlige stridighederne mellem ham og råderne kan ikke ganske afvises. Hans nøjere dispositioner og overvejelser i form af væbnet modstand fra bøndernes side mod rigsrådet kan derimod ikke klarlægges. Med faren fra hertug Adolf synes Erik af Pommern dog først og fremmest at måtte ønske fredelige tilstande udadtil. Intet taler for, at kongen besad større andel i urolighederne. Den endelige fastlåsning af fæstesystemet, undertiden med specificerede jordebøger, skete i disse år efter en langvarig omdannelse af samfundet, hvis rammer var mindsket som følge af den langvarige landsbrugskrise senmiddelalderen igennem. Erik af Pommerns fravær medvirkede sandsynligvis kun til at forøge almuens utilfredshed med gejstligheden og ridderskabet. Kongen kunne alene

9. Hude: Aktstk. s. 27, 31, jvf. A. E. Christensen: *Ret og Magt i Dansk Middelalder* (1978) s. 56.

10. Hude: Aktstk. s. 41, 10-1.

sætte sin lid til, at bønderne opfattede ham som en lovlige konge, og at bondeoprørene muligvis kunne medvirke til at bringe ham tilbage til Danmark.¹¹

Bøndernes henvendelse til hertug Adolf, som omtales i rigsrådets dokumenter imod Erik af Pommern, kan uddybes. I rådets traktat med hertugen 2. juli 1439 i Lübeck – hvor Adolf modtog løfte om at få udleveret Haderslev og Ærø senest 15. august samme år og fik stillet en senere forlening med hertugdømmet i udsigt – berøres striden mellem adelen og bønderne i Jylland (nord for Kongeåen). Flere rigsråder og en enkelt udenrådsadelig væbner forpligtede sig i deres len til at overholde bøndernes rettigheder og ikke beskatte dem uvederhæftigt, »vnde wy scholen ze (bønderne) laten by erer rechticheit vppe tokumpst des koniges den des Rikes Rad kesende werden.« Hvad de øvrige bønder i Nørrejylland angik, fik hertugen ret til at tage sig af deres sag og forsvare deres rettigheder, såfremt klager indløb, før rigsrådet havde valgt en konge.¹²

Hændelserne i foråret 1439 forklarer sandsynligvis for en del rådernes beslutning om at føje hertug Adolf. Bonderejsninger, hvis størrelsesorden ikke kendes, fandt sted. Via en præsteindberetning 1638 fra Varde til Ole Worm på grundlag af »en fornemme Borgeris Bog herudi Byen,« vides Vardehus slot at være brændt og ødelagt af bønderne den 2. april, og Sct. Jakobs kirke i Varde skal være blevet ødelagt 29. maj i samme oprør. Et senere referat af borgerbogen fra 1754 sammenholdt med en indberetning fra 1766 giver ydermere udsagn om, at kirken tillige med det meste af Varde by blev afbrændt af »Dannemarks Riiges Raad« 29. maj, et interessant og ikke usandsynligt træk til belysning af rådernes bestræbelser på at bekæmpe bønderne.¹³ Et lokalt sagn, hvorefter bønderne under en hungersnødperiode gik til lensmanden på Vardehus og bad ham give dem noget af det korn, han i rigelige mængder havde

11. C. A. Christensen: Ændringerne i landsbyens økonomiske og sociale struktur i det 14. og 15. årh. (Dansk Hist. Tidsskr. (cit. DHT) 12:1) specielt s. 309 ff og Ødegårder og ny bosætning i de nordiske lande i Senmiddelalderen (Rapp. fra hist. mødet 1964) s. 23. E. Ladewig-Petersen: Jordprisforhold i dansk Senmiddelalder (Middelalderstudier tilegnede A. E. Christensen på 60-årsdagen 1966) s. 227. E. Ulsig: Danske Adelsgodser i Middelalderen (1968) s. 289 ff. H. Rebas: Högadlig Intressepolitik, Slaget på S:T Jørgenbjerg och Köpenhamnstraktaterna År 1441 (Scandia 1977) s. 136 ff.

12. F. H. Jahn: Danmarks Politisk-Militaire Historie under Unionskongerne ... (1835) s. 509-11 nr. 14.

13. Præsteindberetninger til Ole Worm 1. (1970 udg. v. F. Jørgensen). Indberetn. fra Ålborg og Ribe Stifter 1625-1642 s. 213 f (tidl. tr. Danske Samlinger 2:4 s. 92 f). Se i øvrigt DHT 7:2 s. 499 og C. L. Nielsen: Hvornår blev Vardehus ødelagt, samt Hvor laa Vardehus? (Fra Ribe Amt 1930 s. 543-7, 1936 s. 21 note 1).

oplagret i sin lade, men som han nægtede at udlevere uden mod en ublu betaling, hvorfor bønderne afbrændte slottet, må afvises og tillader ingen slutninger til begivenhederne i 1439.¹⁴

I forbindelse med oprøret i Nordjylland i 1441 omtaler historikeren Hans Svaning (ca. 1500-1584) i et mindre udkast til en skildring af spredte begivenheder i perioden 1332-1448, at en biskop Vandalie efter oprørets udbrud drog til Erik af Pommern på Gotland og vendte tilbage med bud herfra i den hensigt at ægge bønderne til strid med adelen.¹⁵ Enkelte forskere har været tilbøjelige til at godtage denne oplysning, men påpeget, at »episcopus Vandalie« utvivlsomt ikke skal være Vendsyssels biskop, men Viborgbispen.¹⁶ Opfattelsen af Svaning som pålidelig i denne henseende virker imidlertid ikke overbevisende. Heller ikke den politiske stemning for en mere forsonlig holdning fra rigsrådet over for Erik af Pommern i 1440 tillader at berigtige Svanings udsagn, og ved tiden for bondeoprøret 1441 var der ikke tale om direkte forhandlinger med Erik af Pommern, men alene om taktiske forhandlinger med højesteren for den tyske Orden via Kristoffer af Bayerns kammermester Kristoffer Parsberg.¹⁷ På denne baggrund fremstår Svanings udtalelser som en sammenkædning af hændelserne i 1438-39 og 1441.

Adelsfortællingens omtale af sjællandske bønders henvendelse til Erik af Pommern kan afspejle, at det var i denne landsdel, at oprørene brød ud. En reel begivenhed ligger efter alt at dømme ikke til grund herfor, og i rigsrådets indkaldelsesbrev til hertug Kristoffer fra oktober 1438 og i dokumenterne til Erik af Pommern fra sommeren 1439 nævnes intet herom. Endnu i sommeren 1440 var bønderne ifølge det sparsomme kildemateriale aktive på Sjælland, og hansestaden Lübeck var villig til at stille 100-200 bøsseskytter til rådighed mod de oprørske bønder, såfremt kong Kristoffer fremsatte anmodning herom. Før udgangen af oktober 1440 var bønderne pacificeret på Nordfyn, hvad der fremgår af en erklæring af almuerepræsentanter i Vends herred til høvedsmanden på Hinds-gavl slot. I de følgende år indskærpedes fredelige forhold og forbud mod

14. Kronik i Vestkysten 1941 4/3 ved L. Kjelst s. 5, C. L. Nielsen: Varde bys Historie (1942) s. 15-6.

15. Kgl. Bibliotek: Mikrofilm af Gl. Kgl. Saml. 2444 4° Bl. 13-4, tr. DHT 7:2 s. 517-9.

16. K. Fabricius: Bondeoprøret 1441 (DHT 7:2) s. 487, 502 og Rebas anf. værk s. 140.

17. G. Lögberg: De nordiska konungarna och tyska Orden 1441-1457 (1935) s. 17, 27-31.

at bære våben.¹⁸ Kongemagten og aristokratiet betryggede deres position. Grebet om bønderne strammede til.

Det må bemærkes, at der er nogen overensstemmelse mellem Hans Svaning og adelsfortællingen om Erik af Pommern og de danske bønders anslag mod adelen. Det kan ikke afvises, at Svaning kan have kendt historien, eller at Anne Krabbe kan have overtaget synspunkter fra Svaning. Der synes dog at være tale om en almen udbredt opfattelse, og allerede i Kristian den Førstes strid med Axelsønnerne begrundede sidstnævnte blandt andet deres oprør med, at kongen »ville oprejse almuen mod ridderskabet på det at ridderskabet skulle dermed blive fordærvet.«¹⁹ Selv omtales Erik af Pommern allerede tidligt, specielt i den svenske litterære tradition som en tyran over folk af alle samfundsklasser. Særlig henrettelsen af den mægtige Abraham Broderssøn i 1410 forstærkede indtrykket af kongens opposition til adelen.²⁰ Synspunktet genfindes hos historikeren Christiern Pederssøn (†1554 16/1), som bebrejder Erik af Pommern for at have »stuor hemmeligh affuind till ridderskabet her i riged, sammeledis till dem i Suerige och Norge, thi lagde hand sig fast effther, at hand kunde ligge dennom plat öde med limpe, at hand skulle icke formegit merckit wtuorthis.«²¹

Adelshistorien om bøndernes forståelse med Erik af Pommern ligger i forlængelse af det danske rigsråds dokumenter fra 1438-39 imod den gamle konge, som er bekendt i en afskrift fra Kristoffer af Bayerns cancelli og blev trykt og gengivet af Arild Huitfeldt og andre historikere. Dette udelukker imidlertid ikke, at Anne Krabbe kan have lagt en eksisterende adelstradition til grund. Spørgsmålet er dog, om ikke Anne Krabbe, der i sin visebog og andre steder røber en manglende sans for at sondre mellem løse sagn og virkelig historisk overlevering, selv har udformet fortællingen og indsat Peder Skram, der opregnes i opsigelsesbrevet til Erik af Pommern. Det må således bemærkes, at Anne Krabbes gengivelse af folkevisen om kong Hans' bryllup, hvor enkelte fremtrædende adelsmænd sendes til Meissen (Sachsen) til giftermålsforhandlin-

-
18. Hanserecesse II:2 nr. 370. Jahn anf. værk s. 511-3 nr. 15. Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv V s. 59-61. Om forbud mod at bære våben i købstæder, se mange eks. fra Kristoffer af Bayerns tid i Danmarks Gl. Købstadlovgivn. 1-5 udg. v. E. Kromann.
19. Diplomatarium Christierni Primi (udg. af C. F. Wegener) nr. 139, 141-2. – E. Arup: Danmarks Hist. II s. 247.
20. G. Paulsson: *Annales Suecici Medii Aevi* (1974) s. 82, 291-118 ff, 309 - 148, 325 - 214 ff, 400-01 for årbøgerne 266-1430, 1298-1473, 815-1444 og 826-1415, hvor sidstnævnte er en 1500-tals kompilation. Se også C. Härenstam: *Finnveden under Medeltiden* (1946) s. 75 m. note 23.
21. Chr. Pederssøns *Danske Skrifter* V s. 476 (udg. af C. J. Brandt 1856).

ger, har ligheder med nærværende adelshistorie.²² Hvad angår historien om dronning Philippas fromhed og omsorg for adelen omtales Saxo som forlæg. Der er her tale om den såkaldte Plattyske Saxo, som ca. 1490 eller 1502 blev trykt i Lübeck, og er en oversættelse af Saxos historie, hvortil føjedes en fortsættelse (undertiden fyldt med grove fejl og stof af anekdotisk karakter) ned til Kristian den Førstes død.²³

Anne Krabbe:

forne høyloulige dronning med sine jomfruer og alle danske fruer/og jomfruer, og quindfolk som der tilstede vare, og med alle/geistlige der til stede vare, gik hendes Naade med dennem til/Vor frue Kirke i Kiøbenhafn, der lå hun med dennem på knæ,/ og bad til gud for dennem, ij gudelige bønner, ald den tidt de/sloes, og fra forne Her Axel vdløb af Haffnen, og till di igien/ kom med Seyre der forne danske Adel igien kom, opstøed højbe=/melte dronning med dennem []ogen var, og straxt med/følget i byen var, gik d[]nnem, med korss og faner,/straxt undfik dennem med store taksigelse, som det sømmer trø/tiener, at ju hafue tak for sin Møde om dig intet andet jo/dermed fortiener.

Di fligeste forglemte den fromme dronning med hendes Naades/frutiemmere, ikke, den di huer andre undfangede hafde, men stre-/fueldes ad til samme forne guds exempell, og der gaff gud di tre/enfoldighed, tak lof priiss og ære, som med sin Naadige siel/størkede dennem, og gaff dennem frimodighed, til at gifue/dieres fiender imod, og med sin gudDomsKraft og vessen veer,/ sette fienderne vnde Øyen, at di blefue underlagt, huilke da/allerede hafde belagt samme danske dronning, med de mieste/og beste af danske Adelen, kong Erik hafde did for-

skrefend, di/vare nu af samme tyske belagt til vand, og dieres vnde kong Eriks/Anslag var saa, at strax vilde hand Christi Værk paa dennem till/hand, ogsaa forderfuet Adelen efter sin egen vellge, som Sarxo/vider om taller.

Plattyske Saxo:

... dronning Philippa forsvarer København og lover riddere og knægte alt godt;

... dat se dat meste part va den dudesschen flo/ghen vn grepen vn ein part dar aff wedder to huss/vloen Do desse slacht schach do gink de ghude vor/stynne Philippa mit eren yuncfrowen to kerken vn/clöster vn bath gode vme syne genade vor ere volck/ do de schlacht ghescheen was do ghinck se yeghen de/ densschen vn entfenk se mit groter ere vn werdich/hyt vn de ghewudet weren de leeth se arkedeyen vn/ de sund blegen de leeth se vppe dat slot brynghe vn/ dar mit vrouwen vn yncfrouwen dantzen vn houere vele vrolicheit make In de tyde do dyt schach do/ lach konink Erik in deme clöster tho soor vn wolde/ dar selue nicht by wesen wat de sake was dar sede/ de lude vale ein yewelk dat syn aff.

Sammenstillingen viser, 1600-tals afskriften taget i betragtning, Anne Krabbes ordrige fremstilling af dronning Philippas optræden i forbindelse med Københavns belejring i 1428 af de vendiske hansestæder. Hensynet til Danmarks adel er afgørende, og følgelig udlægges Plattyske Saxos tvivlsomme bemærkning om Erik af Pommerns ophold i Sorø kloster ved tiden for kamphandlerne som et tegn på, at kongen var ude på at knægte adelstanden. Så meget desto mere fremhæves dronning Philippa som den, der opmuntrer det danske ridderskab til modig kamp. Omtalen af »forne Her Axel«, som altså må være præsenteret tidligere i det nu

tabte originale håndskrift, og i kampens slutfase sejler afsted, vidner om, at Anne Krabbe har inddraget stof af adelshistorisk karakter andetsteds fra. Der er tale om rigsråden Axel Pederssøn (Thott), mangeårig slotshøvedsmand på Varberg, som i august 1428 blev sendt af kongen til Grønsund eller Gedser som leder af omtrent 80 små skibe, der skulle opsnappe de fartøjer, der sejlede mellem hansestæderne indbyrdes.²⁴ Baggrunden for omtalen af Vor Frue Kirke er ukendt; men skal utvivlsomt søges i det forhold, at kirken fra midten af det 15. århundrede var landets hovedkirke, idet kongerne og dronningerne fra Kristoffer af Bayerns tid blev kronet her af rigets ærkebisp.²⁵

Den standhaftige opfattelse af Erik af Pommerns dårlige forhold til adelen forklares sandsynligvis ikke alene ved kendskabet til denne konges omdømme i ældre krøniker og dokumenter fra rigsrådets korrespondance 1438-39 med den gamle konge. Manglende kendskab til Erik af Pommerns regeringstid skal også medtages som forklaring på, hvorfor hændelser og rygter sidenhen blev møntet på denne konge, der ikke i forvejen stod i særlig høj kurs. I forbindelse med Hans Svanings anakronistiske sammenkædning af oprørene i 1438-39 og 1441 kan der være grund til at antage, at erindringen om bøndernes aktivitet i tiden for Grevens fejde og utilfredshed med adelens og præsteskabets store magt har smittet af på senere opfattelser af bøndernes forbindelse til Erik af Pommern og had til adelen. Der kan ikke nås vished, men umuligt er det ikke, at adelsjagten på Sjælland i begyndelsen af 1535 og disse års religiøse brydninger kan have indvirket på Anne Krabbes udformning af fortællingen om Erik af Pommern.²⁶

22. Danmarks Gl. Folkeviser bd. 3 s. 629-32, eks. strofe 17 og 54: Den wegter stod paa høyen wern, och saa han ud saa wide; »Hiset sier ieg di danske seyel, i haffued monne di skride.« Der waare di i dage och wel i dage fem: op stod di edelige herer, di wilde thil Dannemarch hiem.

23. Plattyske Saxo: Dyt is de denscke kronecke de Saxo grammaticus de poeta ersten gheschreeff in dat latine vnde daer na im dat dudesck ghesettet... (Kgl. Bibl. mikrofilm Da Afd. Laurids Nielsen nr. 242) Bl. 157-8. – Om krøniken, se Aarsberetn. og Meddel. fra Det store Kgl. Bibliothek I (tr. 1870) s. 39-43 og K. Erslev: Studier til Dronning Margrethes Historie (DHT 5:3) s. 366.

24. K. Erslev: Erik af Pommern, hans Kamp for Sønderjylland og Kalmarunionens Opløsning (1901) s. 233.

25. H. F. Rørdam: Kjøbenhavns Kirker og Klosterne i Middelalderen (1859-63) s. 22 f.

26. Om adelsjagten på Sjælland 1535, se Danske Magazin (cit. DM) 3:3 s. 86, C. Paludan-Müller: Grevens Feide I (1853) s. 371 f, 380, A. Heise i Danmarks Riges Historie III (1899-1905) s. 363 ff og G. Johannesson: Den skånska kyrkan och reformationen (1947) s. 221, 348. Om uroligheder bl. almuens i 1520'erne, se A. Heise i DHT 4:5: Bondeopløb i Jylland i Kong Frederik den Førstes Tid; Mogens Gøye og Mogens Munk.

Oplysningen om, at rigsrådet og adelen skal have udsendt fire personer, heriblandt Peder Skram, med breve til Gotland for at formå Erik af Pommern til at komme til Danmark igen, kendes ingen andre steder fra og må afvises. I 1437 sendte rigsrådet enkelte råder til Erik af Pommern, ikke til Gotland, men til øen Hiddensee nær Rygen for at formå kongen til at opgive planerne om at føre hertug Bugislavs kandidatur igennem med magt.²⁷ Ved dette tidspunkt var der dog ikke tale om, at konflikten nødvendiggjorde en pådømmelse af »Keysser og Konger«. Argumentationen bragtes ikke i anvendelse af Kristoffer af Bayern og rigsråderne i forhandlingerne med den gamle konge i 1440'erne, men blev alene foreslået af Erik af Pommern, og det første gang i breve til rigsrådet og de danske landskaber fra sommeren 1439.²⁸ Det er spørgsmålet, om ikke snarere der, som så meget andet, er tale om en almen fremhævelse fra Anne Krabbes side, en antagelse, som vinder støtte ved det faktum, at rigsrådet ikke opsagde Erik af Pommern huldskab og troskab på Gotland, men fra Lübeck, og at Peder Skram var til stede her og opregnes i opsigelsesbrevet.

Peder Skram er Peder Christiernssøn Skram til Voldbjerg (Hind H), som omtales første gang 1423 17/7 og endnu levede 1471 23/10, men var død før 1474 14/4. Han blev slået til ridder af Kristoffer af Bayern, sandsynligvis ved kongens kroning i Ribe nytårsdag 1443. Ellers optræder han ikke i tidens politiske akter og møder og synes heller ikke at have bestræbt sig herpå.²⁹ Alligevel er Peder Skram i adelstraditionen blevet tilkendt en vigtig position, ovennævnt som den, der først og fremmest reddede dansk adel fra Erik af Pommerns og bøndernes anslag. En forbindelse mellem Kristoffer af Bayern og Peder Skram ved endog slægtsbøgerne at berette om. I forbindelse med Kristoffers ankomst til Danmark i 1439 ved »Giëtzøer« fortæller en slægtsbognotits, hvordan den unge fyrste efter et fald ved landgangen blev reddet i land af Peder Skram, som efter nogen tids landflygtighed på grund af et drab på Ebbe Mogenssøn Galt til Tyrrestrup fulgte med Kristoffer og nogle landsknægte til Danmark, »... hvoraf et Oprør er gjort af Bønderne i Riget Ao 1441.« Kongen skal efter at have skiftet klæder og kommet sig efter faldet flittigt have spurgt efter ham, som reddede hans liv, og ved oplysning om Peder Skrams situation have hjulpet ham til forlig med den afdødes

27. F. H. Grautoff: *Chronik des Franciscaner Lesemeisters Detmar II* (1830) s. 76-7.

28. Hude: *Aktstk.* s. 37, 43.

29. *Repertorium Dipl. Regni Danici Mediævalis* (v. K. Erslev, W. Christensen m. fl.) 1:3 nr. 6034, 7384 (jvf. 7472 og Hude: *Aktstk.* s. 12) samt 2:1 nr. 2987, 3435.

venner.³⁰ Beretningen om episoden ved »Gietzøer« har ligheder med den bekendte vandrefortælling om Vilhelm Erobrerens fald ved ankomsten til England og må afvises. Desuden blev Peder Skram ikke rigsråd og marsk under Kristoffer og sandsynligvis heller ikke kongens opvarter, sådan som samme notits vil vide.

Historien om Peder Skram og kong Kristoffer gengives andetsteds i en let ændret, utvivlsomt yngre form og er trykt af enkelte historikere, oftest som en tilføjelse til den bekendte admiral Peder Skrams (ca. 1503-1581) levned:³¹

Hr Peder Skram var i U=eenighed med Ebbe Mogensen til Tielle. Som Peder Skram engang vilde ride fra Horsens til Urup, holdt Ebbe Mogensen der ved en huul Vey og hafde med sig fleere folk end Skram, her gik en Strid an. Ebbe blev død og Skram rømte Dannemark og gav sig i krigen. Men efter den Oprør i Kong Christopher af Bayerens Tid kom han her ind igien med Lands=Knegtene. Da nu Landingen skeede ved Gedsøer vilde Kongen træde af Skibet, men faldt i Søen, benævnte Skram sprang af Skibet i Vandet, greb Kongen i Klæderne og hialp ham til Landet. Kongen, som fik at vide hvo hand var og hørte hans Sag, forliigte Sagen, og elskede Skram, gjorde ham til Rigens Raad og Marsk. Siden kiøbte hand til Urup Riisager og Skovgaard.

Erik Pontoppidan og F. C. Schønau har ved gengivelsen af fortællingen, der fandtes i et manuskript i etatsråd Foss' eje, blik for, at Kristoffer af Bayern, hvis der i historien skal være tale om admiralen Peder Skram, må være fejl for grev Kristoffer af Oldenburg, som i juni 1534 gjorde landgang på Sjælland med 1500 landsknægte, og at Gedzøer måske er fejl for Korsør. Nu var admiralen Peder Skram engageret andetsteds til hertug Kristians fordel, og grev Kristoffers landgang fandt sted ved Skovshoved (Klampenborg).³² Der rejser sig derfor fortsat det spørgsmål, hvorfor gamle Peder Skram til Voldbjerg tilkendes en fremtrædende position under Erik af Pommern og Kristoffer af Bayern. Nærværende håndskrift kan muligvis bringe opklaringen nærmere, idet der afsluttes med begyn-

30. DM 5:2 s. 121-2.

31. E. Pontoppidan: *Marmora Danica Tomus II* (1741) s. 180 og samme forfatter i *Scriptorium á Societate Hafniensi Bonis Artibus Promovendis Declita. Pars Secund.* (1746) s. 122 med noter. Sidstn. genfindes i *Journal for Politik, Natur- og Menneskekundskab III* (1811) s. 195-6 note 2.- F. C. Schønau: *Samling af Danske Lærde Fruentimmer ... II* (1753) s. 883 note b. Fortællingen er sidst udførligt refereret af E. Briand de Crevecoeur: *Peder Skram, Danmarks Vovehals* (1950) s. 4-5.

32. MHD II s. 25 n. 1 for håndskr. C om Peder Skram. Om grev Kristoffer se G. Waitz: *Lübeck unter Jürgen Wullenwever und die Europäische Politik 2* (1855) s. 114-5 og C. Paludan-Müller anf. værk s. 212.

delsen af fru Elsebe Krabbes skrift til sine børn om deres fader, admiralen Peder Skram, der allerede i levende live var noget af en legende. En omtale af Peder Skram, »Danmarks Vovehals« med inddragelse af familieoptegnelserne synes at kunne kaste lys over fremhævelsen af bedstefaderen.³³

I sine unge dage tjente Peder Skram hos rigsråden Ove Lunge og senere hos Århusbispen Ove Bille. I begyndelsen af 1520'erne efter Københavns belejring drog han sammen med væbneren Knud Henrikssøn Sparre og en del af de aftakkede landsknægte i ærkebisp Kristoffer af Bremens sold mod de oprørske Verdensere og tjente siden kurfyrsten af Mainz i den store Bønderkrig 1525. Efter hjemkomsten tog Peder Skram tjeneste som hofsinde hos Frederik den Første, der i 1532 som tak for tro tjeneste gav ham et len i Norge på 10 år.

Mens Peder Skram endnu var hofsinde, gerådede han i 1531 i klammeri med sin nabo Anders Vinter. Under en ordstrid kom det endog så vidt, at Peder Skram og hans svend dræbte Anders Vinter, en alvorlig sag, som først blev udsonet og forligt med arvingerne i 1534.³⁴ Drabssagen synes dog ikke at have skadet Peder Skram i større grad, og i 1532 deltog han i et togt til Akershus i Norge for at komme til undsætning imod Kristian den Anden og hans tilhængere. Tre år senere, i 1535, blev Peder Skram ifølge Elsebe Krabbes og datteren Olive Skrams beretninger øverste admiral over den svenske kong Gustafs flådekontingent, som sammen med preussiske skibe skulle hjælpe den danske imod grev Kristoffer og de vendiske hansestæders flåde. Olive Skram lader faderen være leder af den forenede flåde, som samledes ved Gotland, en opfattelse som er blevet draget i tvivl af svenske historikere, som har hævdet, at Peder Skram alene var udset til at lede landsknægtene, mens Måns Svensson Some var den egentlige admiral. Spørgsmålet skal ikke optages til be-

33. Kgl. Bibl.: Ny kgl. Saml. 785 Fol. Bl. 72 ff, når ikke længere end til det punkt, hvor der fortælles om, at Peder Skram kom op til Norge med Frederik I's brev og befaling til Knud Gyldenstjerne om kun at modtage Kristian II's overgivelse på nåde og unåde; jvf. tillige Rørdam i MHD II s. 4-5 og A. Heise: Kristiern den anden i Norge og hans Fængsling (1877) s. 121 ff. Elsebe Krabbes skrift rekonstrueret og tr. i MHD II s. 15-38, Olivia Skrams i DM 3:3 s. 81-97. For det flg. er tillige anvendt DM 4:3 s. 347, J. Nørregaard: Peder Skram og Elsebe Krabbe (1887), A. Friis' art om P. Skram i Da. Biogr. Leks. 22 (1942) s. 188-94 samt Briand de Crevecoeurs anf. værk s. 10 ff. For slægtsoptegnelsernes udredning se C. Paludan-Müller: Grevens Feide I s. 365 note 1 og MHD II s. 3-6.

34. Drabet omtales af gode grunde ikke i Elsebe Krabbes og Olivia Skrams beretninger. Sidstnævnte udtaler alene foruden en skildring af faderens udseende og legemsbygning: »Han var og gruelig hastig, hvorover han er kommen i Skade og Ulykke.« (DM 3:3 s. 97 jvf. 100 med note og Briand de Crevecoeurs anf. værk s. 22-3).

handling her. Af betydning for denne undersøgelse er, at Peder Skram i familietraditionen ikke kun tilskrives æren for Grevefejdens heldige søtogt, men at han også i henseende til ekspeditionen til Norge i 1532 får æren for fremgangen.³⁵

Familieoptegnelserne søger i det hele taget at lade Peder Skram fremstå som den, der under Grevens fejde sikrede kong Kristian den Tredies position. Admiralens djærvhed og personlige mod fremhæves gentagne gange. Under året 1537 omtaler Elsebe Krabbe for eksempel, at Peder Skram i skibet »Svanen« var udsendt for at forfølge snaphaner og sørøvere, »... og blev da S Martini Aften samme Aar under Stevns Klint sejlløs og rorløs, og maatte da give sig iland paa sin Baad. Og i Brændingen, som Baaden kom mod Landet, slog Søen Baaden omkring, og en Sø tog hannem med sine Medfølgere ud i Søen, og en anden Sø af Guds Forsyn og Naade slog hannem iland igjen. Saa slog han sin Kniv i Sandet og holdt sig saa længe ved den, mens Søen løb tilbage igjen, og Gud hjalp hannem ved dette ringe Middel. Og da siden som før fandtes villig og tro, hvor samme hans og vor naadigste Konge hannem bruge vilde, som han var pligtig og vel skal være lønnet af Gud.«³⁶

Peder Skram blev i 1537 slået til ridder af Kristian den Tredie ved dennes kroning og optaget i rigsrådet 1539-40. I 1542 blev han sat i spidsen for en dansk styrke, der skulle komme kong Gustaf af Sverige til undsætning i Dackefejden, men han kom dog ikke til at udrette noget. I 1548 var han admiral på flåden, som bragte hertug Frederik til Norge. For de følgende år er ikke meget at fortælle, og 1555 nævnes det i familieoptegnelserne, at Peder Skram søgte sin afsked som admiral, blandt andet under henvisning til sin alder. I 1563 bad Frederik den Anden Peder Skram om atter at overtage kommandoen over flåden, hvad han også påtog sig, men ikke modtog påskønnelse herfor, da kongen var af den opfattelse, at admiralen havde været for uvirksom i søkrigen med svenskerne.³⁷

Det må bemærkes, at Peder Skram i levnedsbetretningerne har ligheder

35. A. Hammarskjöld: Svenska flottan under Vasakonungarne (Sv. Hist. Tidsskr. (cit. SHT) 1891) s. 340-2, skarpt imødegået af A. Larsen i DHT 6:4 s. 292-317: Hvem anførte den forenede sv.-da.-preuss. Flaade i sommeren 1535? E. Hildebrand: Måns Svensson Some och Peder Skram (SHT 1899) s. 214, 220 samt SHT 1900 s. 306-07 og E. Hornborg: Kampen om Östersjön (1945) s. 102. Se i øvrigt Briand de Crevecoeurs anf. værk s. 63 ff, 179 ff for den sv.-da. pennefejde.

36. MHD II s. 32-3. Året synes fejl for 1538.

37. MHD II s. 34-8, 96-7. DM 3:3 s. 99 note 8. P. B. Jacobsen: Bidrag til Danmarks Personal- og Tidshistorie i det 16de Aarhundrede (DHT 1:5) s. 434.

med skildringen af Peder Skram den Ældre. Rigsadmiralen og bedstefaderen skildres begge som handlekraftige, stærke og modige mandfolk, hvem riget og kongemagten var taknemmelighed skyldige. Det er rimeligt at antage, at gamle Peder Skram skal fremhæve slægtens og rigsadmiralens position. Hr. Peder blev således alene ridder, ikke rigsråd og marsk, som slægtsbognotitsen om Kristoffer af Bayern vil vide. Det var den yngre Peder Skram, som blev ridder, rigsråd og admiral. Sidstnævntes drab på Anders Vinter i 1531 omtales af gode grunde ikke i Elsebe Krabbes og datteren Olives beretninger. Når det imidlertid for gamle Peder Skrams vedkommende omtales i slægtsbognotitsen, at han slog Ebbe Mogenssøn Galt ihjel i Hansted Hule i Jylland, kan det – hvad enten drabet virkelig har fundet sted eller ej – ikke afvises, at man fra Skram- og Krabbeslægten og andres side på et senere tidspunkt ikke har vidst, eller har bestræbt sig på at skjule rigsadmiralens eget drab på sin nabo ved at fremhæve bedstefaderen af samme navn. Gamle Peder Skrams stilling som kong Kristoffers opvarter kan tilsvarende være en mere eller mindre bevidst parallellisering af rigsadmiralens hoftjeneste i hans ungdom, hvis der ikke snarere er tale om en ren forskydning og fejltagelse.

Omtalen af gamle Peder Skram som et Guds redskab har lighed med Elsebe Krabbes fortælling om, hvordan rigsadmiralen ved skibsforliset 1537 reddede sig ved hjælp af sin kniv (... og Gud hjalp hannem ved dette ringe Middel). Med kendskab til Elsebe Krabbes strenge lutherske gudstro og litterære virksomhed, hvor hun foruden Peder Skrams levned forfattede salmer og en poesibog, forekommer det sandsynligt, at hun kan have gjort optegnelser, som senere dannede grundlag blandt andet for Anne Krabbes fremstilling.³⁸ Forsigtighed er dog påkrævet. Materialet tillader ikke sikre slutninger, men derimod nok, at Anne Krabbes utrolige historie om Erik af Pommern og bønderne og omtalen af gamle Peder Skram skal understrege specielt Skram-slægtens historiske indsats og lægge op til den yngre rigsadmirals position og omdømme. Det sidste kan forklare, hvorfor Anne Krabbe andetsteds omtaler Peder Skram, der ægtede Elsebe Krabbe 1535 i Helsingborg, som »den sjette Ridder i Danmark af det Navn.«³⁹

38. Schönau: *Samling af Danske Lærde Fruentimmer ... II* (1743) s. 884-5, H. F. Rørdam: *Klavs Christoffersen Lyskanders Levned, samt hans Bog om Danske Skribenter* (1868) s. 224-5, J. Nørregaards anf. værk s. 58 ff, Da. Biogr. Leks. 13 (1938) s. 168-9, Briand de Crevecoeurs anf. værk s. 43-6.

39. Kgl. Bibl: *Ny kgl. Saml. 785 Fol. Bl. 72 r. MHD II s. 9.* – Udsagnet genfindes i *Resens Våbenbog* (Kgl. Bibl.: *Gen. Her. Saml. gen. 74 Bl. 4*).

Det må beklages, at forlægget til det omhandlede håndskrift er gået tabt. Adelshistoriens karakter og de gamle Peder Skrams tilskrevne meriter gør det dog klart, at den skal fremhæve Skram-slægtens historiske indsats i en for adelen og riget betrængt situation. Det er rimeligt, at fortællingerne om dronning Philippa og Erik af Pommern oprindelig er indgået i et større sammenhængende arbejde i Anne Krabbes nu tabte slægtsbog, hvad måske også har været tilfældet i en eller anden form med den løsrevne notits om kong Kristoffer og Peder Skram, som ikke står langt herfra.

Adelsfortællingen om Erik af Pommerns forhold til bønderne og til den danske adel leverer intet nyt til kendskabet om oprørene i 1438-39. Historien underbygger alene stemninger og holdninger ved slutningen af det 16. århundrede og begyndelsen af det 17. århundrede til Erik af Pommern som konge, og i religiøs luthersk ånd til bønderne, hvis optræden og bevægelser ved tiden for Grevens fejde sandsynligvis endnu var i erindring. Omtalen af gamle Peder Skram som den danske adels redningsmand vidner om bestræbelser på at fremhæve denne slægts fortid og indsats i adelshistorien samt glorificere admiralen Peder Skrams levned. Foruden at vise det standsopdelte samfund og frygten for ophidsede bondeskarer er fortællingen et eksempel på adelens slægts- og historiske interesse.⁴⁰ Rigsadmiralens bedstefader og navne, gamle Peder Skram, som levede under tre konger og var med til fra Lübeck 1439 23/6 at opsige Erik af Pommern huldskab og troskab, måtte på denne vis naturligt komme til at indtage en vigtig, omend noget uhistorisk position.

40. Om adelens historiske interesse i det 16. årh., se H. F. Rørdam: *Historieskrivningen og Historieskriverne i Danmark og Norge siden Reformationen I* (1867) s. 121 ff.